

Ανωνυμοποιημένο κείμενο

C-307/24 – 1

Υπόθεση C-307/24 [Momeut]ⁱ

Σύνοψη της αιτήσεως προδικαστικής απόφασεως κατά το άρθρο 98, παράγραφος 1, του Κανονισμού Διαδικασίας του Δικαστηρίου

Ημερομηνία καταθέσεως:

26 Απριλίου 2024

Αιτούν δικαστήριο:

Cour de cassation (Λουξεμβούργο)

Ημερομηνία της απόφασεως του αιτούντος δικαστηρίου:

25 Απριλίου 2024

Αναιρεσείων:

NB

Αναιρεσίβλητος:

Caisse pour l'avenir des enfants

1. ΤΑ ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΑ ΠΕΡΙΣΤΑΤΙΚΑ

- Ο αναιρεσείων, NB, κατοικεί στο Βέλγιο και εργάζεται στο Λουξεμβούργο. Η σύζυγός του εργάζεται επίσης και διαθέτει ίδιο εισόδημα. Η σύζυγός του έχει δύο τέκνα από προηγούμενη σχέση τα οποία συμβιώνουν στην κοινή εστία των συζύγων. Η γονική μέριμνα ασκείται από κοινού από τη μητέρα και τον φυσικό πατέρα, ο οποίος υποχρεούται να καταβάλλει παροχή διατροφής ύψους 150 ευρώ για κάθε τέκνο.
- Ο NB έλαβε για κάποιο χρονικό διάστημα, για τα δύο τέκνα της συζύγου του, το οικογενειακό επίδομα που καταβάλλει ο Caisse pour l'avenir des enfants (αρμόδιος οργανισμός για την καταβολή επιδομάτων τέκνων, Λουξεμβούργο), αναιρεσίβλητος. Το ευεργέτημα του εν λόγω επιδόματος ανακλήθηκε εν συνεχεία,

ⁱ Η ονομασία που έχει δοθεί στην παρούσα υπόθεση είναι πλασματική. Δεν αντιστοιχεί στο πραγματικό όνομα κανενός διαδίκου.

με αναδρομική ισχύ από την 1η Αυγούστου 2016, με την αιτιολογία ότι τα τέκνα δεν μπορούσαν πλέον να θεωρούνται ως μέλη της οικογένειας του NB, δυνάμει των άρθρων 269 και 270 του λουξεμβουργιανού code de la sécurité sociale (κώδικα κοινωνικής ασφάλισης, στο εξής: κώδικας κοινωνικής ασφάλισης).

Το ιστορικό της διαφοράς

- 3 Το Conseil arbitral de la sécurité sociale (αρμόδιο για διαφορές κοινωνικής ασφαλίσεως διαιτητικό δικαστήριο, Λουξεμβούργο) έκανε δεκτή την προσφυγή που ασκήθηκε ενώπιόν του και έκρινε ότι η καταβολή του οικογενειακού επιδόματος στον NB έπρεπε να αποκατασταθεί. Κατόπιν άσκησης εφέσεως, το Conseil supérieur de la Sécurité sociale (δευτεροβάθμιο δικαιοδοτικό όργανο αρμόδιο για διαφορές κοινωνικής ασφάλισης, Λουξεμβούργο) μεταρρύθμισε την πρωτόδικη απόφαση και επικύρωσε την ανάκληση του ευεργετήματος του οικογενειακού επιδόματος. Το Cour de cassation (Ανώτατο Ακυρωτικό Δικαστήριο, Λουξεμβούργο) έχει επιληφθεί αιτήσεως αναιρέσεως της κατ' έφεση απόφασης.

Η αναιρεσιβαλλόμενη απόφαση

- 4 Ο loi du 23 juillet 2016 (νόμος της 23ης Ιουλίου 2016), ο οποίος τέθηκε σε ισχύ την 1η Αυγούστου 2016, τροποποίησε τον κώδικα κοινωνικής ασφάλισης. Κατά τα νέα άρθρα 269 και 270 του εν λόγω κώδικα, τα τέκνα του/της συζύγου δεν μπορούν πλέον να θεωρούνται ως μέλη της οικογένειας του μεθοριακού εργαζομένου. Με την απόφαση της 2ας Απριλίου 2020 (Caisse pour l'avenir des enfants, C-802/18 EU:C:2020:269), το Δικαστήριο έκρινε ότι «ένα οικογενειακό επίδομα που συνδέεται με την άσκηση, από μεθοριακό εργαζόμενο, μισθωτής δραστηριότητας εντός κράτους μέλους είναι κοινωνικό πλεονέκτημα» στο δίκαιο της Ένωσης (σκέψη 23) και ότι το δίκαιο της Ένωσης αντιτίθεται «σε διατάξεις κράτους μέλους βάσει των οποίων οι μεθοριακοί εργαζόμενοι δεν μπορούν να λάβουν οικογενειακό επίδομα που συνδέεται με την άσκηση, από αυτούς, μισθωτής δραστηριότητας εντός του κράτους μέλους αυτού παρά μόνο για τα δικά τους τέκνα, αποκλειομένων εκείνων του συζύγου τους με τα οποία δεν έχουν μεν σχέση ανιόντος προς κατιόντα, αλλά τα οποία συντηρούν οι ίδιοι, ενώ δικαίωμα στο εν λόγω επίδομα έχουν όλα τα τέκνα που κατοικούν εντός του εν λόγω κράτους μέλους» (σκέψη 71).
- 5 Για την εφαρμογή του άρθρου 2, σημείο 2, στοιχείο γ', της οδηγίας 2004/38/EK ¹, ο διακινούμενος εργαζόμενος πρέπει να συντηρεί το τέκνο του/της συζύγου του προκειμένου να επιλέξιμος για τη λήψη του οικογενειακού επιδόματος. Κατά το δευτεροβάθμιο δικαιοδοτικό όργανο, το Δικαστήριο δεν έχει αναγνωρίσει στον

¹ Οδηγία 2004/38/EK του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 29ης Απριλίου 2004, σχετικά με το δικαίωμα των πολιτών της Ένωσης και των μελών των οικογενειών τους να κυκλοφορούν και να διαμένουν ελεύθερα στην επικράτεια των κρατών μελών, για την τροποποίηση του κανονισμού (ΕΟΚ) αριθ. 1612/68 και την κατάργηση των οδηγιών 64/221/EOK, 68/360/EOK, 72/194/EOK, 73/148/EOK, 75/34/EOK, 75/35/EOK, 90/364/EOK, 90/365/EOK και 93/96/EOK.

μεθοριακό εργαζόμενο τη δυνατότητα απόδειξης της πλήρωσης της ως άνω προϋπόθεσης μέσω του τεκμηρίου που προβλέπεται στο άρθρο 2, σημείο 2, στοιχείο γ', πρώτο σκέλος της περιόδου, του άρθρου 2004/38, στην περίπτωση τέκνων του/της συζύγου του διακινούμενου εργαζομένου, επιφυλάσσοντας το εν λόγω τεκμήριο στους απευθείας κατιόντες του διακινούμενου εργαζομένου, οι οποίοι τεκμαίρονται μέλη της οικογένειας όταν είναι ηλικίας κάτω των είκοσι ενός ετών (και μέλη της οικογένειας πέραν του εικοστού πρώτου έτους της ηλικίας τους, εάν αποδεικνύεται ότι παραμένουν συντηρούμενοι).

- 6 Το Δικαστήριο έχει διευκρινίσει ότι η ιδιότητα του συντηρούμενου μέλους της οικογένειας προκύπτει από *πραγματική κατάσταση*, «η εκτίμηση της οποίας εναπόκειται στο κράτος μέλος και, εν ανάγκη, στον εθνικό δικαστή. Η ιδιότητα του μέλους της οικογένειας μεθοριακού εργαζομένου το οποίο συντηρείται από αυτόν είναι δυνατόν επίσης να προκύπτει, εφόσον αφορά την περίπτωση τέκνου του συζύγου [...] του εν λόγω εργαζομένου, από αντικειμενικά στοιχεία, όπως η ύπαρξη κοινής εστίας μεταξύ του εν λόγω εργαζομένου και του σπουδαστή, χωρίς να είναι αναγκαίο να προσδιοριστούν οι λόγοι της συμβολής του μεθοριακού εργαζομένου στη συντήρηση του σπουδαστή ή να αποτιμηθεί το ακριβές ύψος της» (αποφάσεις της 15ης Δεκεμβρίου 2016, *Depesme* κ.ά., C-401/15 έως C-403/15 EU:C:2016:955, σκέψη 60, και της 2ας Απριλίου 2020, *Caisse pour l'avenir des enfants*, C-802/18 EU:C:2020:269, σκέψη 50).
- 7 Ορθώς, το πρωτοβάθμιο διαιτητικό δικαστήριο έλαβε υπόψη την κοινή εστία ως κριτήριο για να εκτιμήσει αν ο ενδιαφερόμενος συντηρεί τα τέκνα της συζύγου του. Εντούτοις, από τη διατύπωση των αποφάσεων του Δικαστηρίου προκύπτει ότι το συγκεκριμένο κριτήριο δεν είναι το μόνο που συνεκτιμάται, δεδομένου ότι μνημονεύθηκε μόνον εν είδει παραδείγματος της ευρύτερης έννοιας των αντικειμενικών στοιχείων.
- 8 Δεν αμφισβητείται ότι τα τέκνα ζουν στο νοικοκυριό που απαρτίζουν ο ενδιαφερόμενος και η σύζυγός του, ότι η φυσική μητέρα των τέκνων έχει ίδιο εισόδημα, ότι η γονική μέριμνα ασκείται από κοινού με τον φυσικό πατέρα και ότι ο φυσικός πατέρας υποχρεούται να καταβάλλει παροχή διατροφής για κάθε τέκνο. Ως εκ τούτου, η μητέρα είναι σε θέση να συντηρεί τα τέκνα της κατά το ήμισυ που τη βαρύνει στο πλαίσιο του διαζυγίου. Υπενθυμίζεται ότι, κατ' αρχήν, καθένας από τους φυσικούς γονείς συμβάλλει στη συντήρηση και στην εκπαίδευση των κοινών τέκνων κατ' αναλογία προς τους πόρους του, προς τους πόρους του ετέρου γονέα και προς τις ανάγκες των τέκνων και ότι, σε περίπτωση χωρισμού των γονέων, η συμβολή στη συντήρηση και στην εκπαίδευση των τέκνων λαμβάνει τη μορφή παροχής διατροφής την οποία καταβάλλει, κατά περίπτωση, ο ένας γονέας στον άλλον. Επομένως, οι φυσικοί γονείς καλύπτουν το σύνολο των εξόδων συντήρησης των τέκνων.
- 9 Η ανωτέρω διαπίστωση δεν τίθεται υπό αμφισβήτηση από τα παραστατικά εμβασμάτων που προσκόμισε ο NB σχετικά με τρέχοντα έξοδα του νοικοκυριού, δεδομένου ότι από τα εν λόγω στοιχεία δεν προκύπτει ότι είναι ο μόνος δικαιούχος του χρεωστικού λογαριασμού και δεν προσδιορίζεται το τέκνο υπέρ

του οποίου πραγματοποιήθηκαν τα εν λόγω έξοδα. Ελλείπει άλλων στοιχείων, δεν αποδεικνύεται επαρκώς κατά νόμον ότι ο πατριός καλύπτει τα έξοδα συντήρησης των τέκνων.

2. ΟΙ ΛΟΓΟΙ ΑΝΑΙΡΕΣΕΩΣ

Πρώτος λόγος αναιρέσεως, πρώτο σκέλος

- 10 Κατά πάγια νομολογία, η ιδιότητα του μέλους της οικογένειας εργαζομένου είναι έννοια η οποία υπόκειται στην «αρχή κατά την οποία οι διατάξεις στις οποίες κατοχυρώνεται η ελεύθερη κυκλοφορία των εργαζομένων, η οποία συνιστά ένα από τα θεμέλια της Ένωσης, πρέπει να ερμηνεύονται διασταλτικώς» (αποφάσεις της 15ης Δεκεμβρίου 2016, *Depesme* κ.λπ., C-401/15 έως C-403/15, EU:C:2016:955, σκέψη 58, και της 18ης Ιουνίου 1987, *Lebon*, 316/85, EU:C:1987:302, σκέψεις 21 έως 23). Η εν λόγω αρχή της διασταλτικής ερμηνείας έχει εφαρμογή «όσον αφορά τη συμβολή μεθοριακού εργαζομένου στη συντήρηση των τέκνων του συζύγου του» (απόφαση της 15ης Δεκεμβρίου 2016, *Depesme* κ.λπ., C-401/15 έως C-403/15, EU:C:2016:955, σκέψη 59). Εφαρμόζοντας την ως άνω αρχή της διασταλτικής ερμηνείας, το Δικαστήριο έχει κρίνει ότι η «ιδιότητα του μέλους της οικογένειας μεθοριακού εργαζομένου το οποίο συντηρείται από αυτόν» δεν προϋποθέτει «δικαίωμα διατροφής», αλλά πρόκειται για «πραγματική κατάσταση», καθότι η εν λόγω ιδιότητα μπορεί «επίσης να προκύπτει, εφόσον αφορά την περίπτωση τέκνου του συζύγου [...] του εν λόγω εργαζομένου, από αντικειμενικά στοιχεία, όπως η ύπαρξη κοινής εστίας μεταξύ του εν λόγω εργαζομένου και του σπουδαστή, χωρίς να είναι αναγκαίο να προσδιοριστούν οι λόγοι της συμβολής του μεθοριακού εργαζομένου στη συντήρηση του σπουδαστή ή να αποτιμηθεί το ακριβές ύψος της» (απόφαση της 15ης Δεκεμβρίου 2016, *Depesme* κ.λπ., C-401/15 έως C-403/15, EU:C:2016:955, σκέψη 60), και ότι η απαίτηση ο μεθοριακός εργαζόμενος να συντηρεί το τέκνο του/της συζύγου του είναι «πραγματική κατάσταση, την οποία εναπόκειται στη διοίκηση και, εν ανάγκη, στον εθνικό δικαστή να εκτιμήσει, βάσει αποδεικτικών στοιχείων που προσκομίζει ο ενδιαφερόμενος, χωρίς να χρειάζεται να προσδιοριστούν οι λόγοι της συμβολής αυτής ή να αποτιμηθεί το ακριβές ύψος της» (απόφαση της 2ας Απριλίου 2020, *Caisse pour l'avenir des enfants*, C-802/18 EU:C:2020:269, σκέψη 50).
- 11 Εντούτοις, με την αναιρεσιβαλλόμενη απόφαση προκρίνεται συσταλτική ερμηνεία της ιδιότητας του «μέλους της οικογένειας» του μεθοριακού εργαζομένου, καθόσον με την εν λόγω απόφαση η ύπαρξη συμβολής του εργαζομένου εξαρτάται από τους «λόγους της εν λόγω συμβολής», αναλόγως του αν συνδέεται ή όχι με μη εκπλήρωση της υποχρέωσης των φυσικών γονέων, και από την αποτίμηση του «ύψους» της εν λόγω συμβολής σε σχέση με τη συμβολή των φυσικών γονέων, κατά παράβαση της νομολογίας του Δικαστηρίου.

Πρώτος λόγος αναιρέσεως, δεύτερο σκέλος

- 12 Κατά το άρθρο 2, σημείο 2, στοιχείο γ', της οδηγίας 2004/38/EK, τα τέκνα ηλικίας κάτω των 21 ετών τεκμαίρονται συντηρούμενα. Το εν λόγω τεκμήριο έχει εφαρμογή στα τέκνα των συζύγων των μεθοριακών εργαζομένων, όπως προκύπτει από τις προτάσεις του γενικού εισαγγελέα στις συνεκδικασθείσες υποθέσεις C-401/15 έως C-403/15, σημεία 70 και 71, οι οποίες επικυρώθηκαν ρητώς με την απόφαση *Depesme* κ.λπ., C-401/15 έως C-403/15, EU:C:2016:955, σκέψεις 61 και 62 (που αφορά τον εργαζόμενο «πατριό» σπουδαστή). Η λύση αυτή είναι επίσης επιβεβλημένη βάσει της αρχής της διασταλτικής ερμηνείας της έννοιας του μέλους της οικογένειας των εργαζομένων. Η αναιρεσιβαλλόμενη απόφαση ενέχει παράβαση του άρθρου 2, σημείο 2, της οδηγίας 2004/38/EK λόγω της μη αναγνώρισης στον NB του ευεργετήματος του ως άνω τεκμηρίου.

Πρώτος λόγος αναιρέσεως, τρίτο σκέλος

- 13 Το άρθρο 45 ΣΛΕΕ σχετικά με την ελεύθερη κυκλοφορία των εργαζομένων εντός της Ένωσης συνεπάγεται την κατάργηση κάθε διακρίσεως λόγω ιθαγενείας μεταξύ των εργαζομένων των κρατών μελών, όσον αφορά την απασχόληση, την αμοιβή και τους άλλους όρους εργασίας. Το Δικαστήριο έχει κρίνει ότι το άρθρο 1, στοιχείο θ', και το άρθρο 67 του κανονισμού (ΕΚ) 883/2004, σε συνδυασμό με το άρθρο 7, παράγραφος 2, του κανονισμού 492/2011 και με το άρθρο 2, σημείο 2, της οδηγίας 2004/38/EK, έχουν την έννοια ότι αντιτίθενται σε διατάξεις κράτους μέλους βάσει των οποίων οι μεθοριακοί εργαζόμενοι δεν μπορούν να λάβουν οικογενειακό επίδομα παρά μόνο για τα δικά τους τέκνα, αποκλεισμένων εκείνων του συζύγου τους με τα οποία δεν έχουν μεν σχέση ανιόντος προς κατιόντα, αλλά τα οποία συντηρούν οι ίδιοι, ενώ δικαίωμα στο εν λόγω επίδομα έχουν όλα τα τέκνα που κατοικούν εντός του εν λόγω κράτους μέλους. Επομένως, με την απόφασή του, το δευτεροβάθμιο δικαιοδοτικό όργανο παραβίασε την αρχή της ελεύθερης κυκλοφορίας των εργαζομένων και παρέβη την απαγόρευση άμεσων ή έμμεσων δυσμενών διακρίσεων, που κατοχυρώνονται με τις προμνησθείσες διατάξεις.

Πρώτος λόγος αναιρέσεως, τέταρτο σκέλος (επικουρικού χαρακτήρα)

- 14 Η υποβολή των προδικαστικών ερωτημάτων που διατυπώνονται κατωτέρω είναι αναγκαία, εάν το Cour de cassation (Ανώτατο Ακυρωτικό Δικαστήριο) εξετάζει το ενδεχόμενο να απορρίψει τον πρώτο λόγο αναιρέσεως κατά τα τρία πρώτα σκέλη του (η παράνομη άρνηση υποβολής αιτήσεως προδικαστικής αποφάσεως δημιουργεί τις προϋποθέσεις για την άσκηση προσφυγής λόγω παραβάσεως και συνιστά παράβαση του άρθρου 6 ΕΣΔΑ):

1. Πρέπει να γίνει δεκτό ότι η «αρχή κατά την οποία οι διατάξεις στις οποίες κατοχυρώνεται η ελεύθερη κυκλοφορία των εργαζομένων, η οποία συνιστά ένα από τα θεμέλια της Ένωσης, πρέπει να ερμηνεύονται διασταλτικώς» (απόφαση *Depesme* κ.λπ., σκέψη 58) αντιτίθεται σε ερμηνεία διατάξεων κράτους μέλους υπό την έννοια ότι οι μεθοριακοί εργαζόμενοι δεν μπορούν να λαμβάνουν οικογενειακό επίδομα που συνδέεται με την άσκηση, εκ μέρους τους, μισθωτής δραστηριότητας εντός του εν λόγω κράτους μέλους για τα τέκνα των συζύγων τους, όταν τα εν λόγω τέκνα

είναι ανήλικα και κατοικούν στο νοικοκυριό του μεθοριακού εργαζομένου, με την αιτιολογία ότι οι φυσικοί γονείς του τέκνου συμμετέχουν επίσης, ή είναι επίσης σε θέση να συμμετέχουν, στη συντήρησή του;

2. Εφαρμόζεται το τεκμήριο που αντλείται από το άρθρο 2, σημείο 2, στοιχείο γ', της οδηγίας 2004/38/EK, κατά το οποίο τα τέκνα ηλικίας κάτω των 21 ετών τεκμαίρονται συντηρούμενα, στα τέκνα των συζύγων των μεθοριακών εργαζομένων που ζουν στο νοικοκυριό τους;

3. Αντιτίθενται η αρχή της ελεύθερης κυκλοφορίας των εργαζομένων και η απαγόρευση των διακρίσεων που απορρέουν από το άρθρο 45, παράγραφοι 1 και 2, ΣΛΕΕ, και το άρθρο 1, στοιχείο θ', και το άρθρο 67 του κανονισμού (ΕΚ) 883/2004, σε συνδυασμό με το άρθρο 7, παράγραφος 2, του κανονισμού 492/2011 και με το άρθρο 2, σημείο 2, της οδηγίας 2004/38/EK, σε ερμηνεία διατάξεων κράτους μέλους υπό την έννοια ότι οι μεθοριακοί εργαζόμενοι δεν μπορούν να λαμβάνουν οικογενειακό επίδομα που συνδέεται με την άσκηση, εκ μέρους τους, μισθωτής δραστηριότητας εντός του εν λόγω κράτους μέλους για τα τέκνα των συζύγων τους, όταν τα εν λόγω τέκνα είναι ηλικίας κάτω των 21 ετών και κατοικούν στο νοικοκυριό του μεθοριακού εργαζομένου, με την αιτιολογία ότι οι φυσικοί γονείς του τέκνου συμμετέχουν επίσης στη συντήρησή του, μολονότι όλα τα τέκνα που κατοικούν εντός του εν λόγω κράτους μέλους έχουν δικαίωμα στο επίμαχο επίδομα;»

Δεύτερος λόγος αναιρέσεως

- 15 Κατά της αναιρεσιβαλλόμενης απόφασης προβάλλεται αιτίαση παράβασης του άρθρου 1 του δωδέκατου πρωτοκόλλου στην ΕΣΔΑ και του άρθρου 14 ΕΣΔΑ τα οποία έχουν εφαρμογή στο δικαίωμα σε κοινωνικές παροχές. Προκειμένου να εκτιμήσει αν συντρέχει δυσμενής διάκριση κατά την έννοια των ως άνω διατάξεων, το ΕΔΔΑ θεωρεί τα συμπεράσματα του Δικαστηρίου ως «άκρως πειστικό προηγούμενο». Το Δικαστήριο έχει, όμως, διαπιστώσει τον χαρακτήρα δυσμενούς διάκρισης εις βάρος των μεθοριακών εργαζομένων πλειόνων λουξεμβουργιανών διατάξεων [για παράδειγμα, αποφάσεις της 20ής Ιουνίου 2013, Giersch κ.λπ. (C-20/12, EU:C:2013:411), της 14ης Δεκεμβρίου 2016, Bragança Linares Verruga κ.λπ. (C-238/15, EU:C:2016:949), και της 10ης Ιουλίου 2019, Aubriet (C-410/18, EU:C:2019:582)]. Λόγω της εφαρμογής, στην υπό κρίση υπόθεση, συσταλτικής ερμηνείας της ιδιότητας του «μέλους της οικογένειας» μεθοριακού εργαζομένου και της συμμετοχής του στη συντήρηση των ανήλικων τέκνων της συζύγου του που ζουν στην κοινή εστία τους, και ιδίως λόγω της μη εφαρμογής του τεκμηρίου που αντλείται από το άρθρο 2, σημείο 2, της οδηγίας 2004/38/EK, κατά το οποίο τα τέκνα ηλικίας κάτω των 21 ετών τεκμαίρονται συντηρούμενα, καθώς και λόγω της εξάρτησης της συμμετοχής του εργαζομένου στη συντήρηση των ανήλικων τέκνων που ζουν στο νοικοκυριό του από τους «λόγους της εν λόγω συμβολής» και από την αποτίμηση του «ύψους» της εν λόγω συμβολής σε σχέση με τη συμβολή των γονέων, μολονότι όλα τα τέκνα που κατοικούν εντός του εν λόγω κράτους μέλους έχουν δικαίωμα στο επίμαχο οικογενειακό επίδομα, η αναιρεσιβαλλόμενη απόφαση ενέχει νέα

παράνομη διάκριση μεταξύ των μεθοριακών εργαζομένων και των κατοίκων ημεδαπής εργαζομένων, η οποία συνιστά έμμεση διάκριση λόγω ιθαγένειας και δεν βασίζεται σε κανέναν θεμιτό σκοπό.

3. Η ΕΚΤΙΜΗΣΗ ΤΟΥ COUR DE CASSATION (ΑΝΩΤΑΤΟΥ ΑΚΥΡΩΤΙΚΟΥ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟΥ)

Επί της ερμηνείας του δικαίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης

- 16 Το Δικαστήριο έχει κρίνει ότι το δικαίωμα του μεθοριακού εργαζομένου να λάβει το οικογενειακό επίδομα για το τέκνο του/της συζύγου του με το οποίο δεν έχει σχέση ανιόντος προς κατιόντα εξαρτάται από την απόδειξη ότι πληροί την προϋπόθεση της συντήρησης του εν λόγω τέκνου (απόφαση της 2ας Απριλίου 2020, Caisse pour l'avenir des enfants, C-802/18 EU:C:2020:269).
- 17 Εφαρμόζοντας το ως άνω κριτήριο, προκειμένου να αιτιολογήσει την απόφαση ανάκλησης του οικογενειακού επιδόματος, το δευτεροβάθμιο δικαιοδοτικό όργανο
- αποφάνθηκε εμμέσως, πλην σαφώς, ότι τα στοιχεία περί ύπαρξης γάμου μεταξύ του μεθοριακού εργαζομένου και της μητέρας των τέκνων και περί ύπαρξης κοινής εστίας μεταξύ του μεθοριακού εργαζομένου, της συζύγου του και των τέκνων, εξεταζόμενα μεμονωμένα ή από κοινού, δεν αποδεικνύουν την πλήρωση της προϋπόθεσης,
  - εκτίμησε ότι αμφότεροι οι φυσικοί γονείς είχαν την οικονομική δυνατότητα να συμβάλλουν στη συντήρηση των τέκνων και συνέβαλλαν σε αυτήν, καθόσον η μητέρα ασκούσε επαγγελματική δραστηριότητα και ο πατέρας όφειλε να καταβάλλει παροχή διατροφής ύψους 150 ευρώ για κάθε τέκνο, και συμπέρανε ότι «*οι φυσικοί γονείς καλύπτουν εξ ολοκλήρου τα έξοδα συντήρησης των τέκνων*»,
  - έκρινε ότι τα παραστατικά εμβασμάτων σχετικά με τρέχοντα έξοδα του νοικοκυριού δεν αποδείκνυαν επαρκώς κατά νόμον ότι ο NB συντηρούσε τα τέκνα, δεδομένου ότι δεν αποδείχθηκε ότι ήταν ο μόνος δικαιούχος του λογαριασμού που χρεώθηκε.
- 18 Το Δικαστήριο χρησιμοποίησε αρχικώς την έννοια της «*συντήρησης*» του τέκνου αποφαινόμενο ότι ένας μεθοριακός εργαζόμενος μπορεί να λάβει ένα κρατικό επίδομα ως κοινωνικό πλεονέκτημα, ειδικότερα οικονομικά βοηθήματα για ανώτατες και μεταλυκειακές σπουδές, για το δικό του τέκνο, όταν εξακολουθεί να συντηρεί το εν λόγω τέκνο (αποφάσεις της 26ης Φεβρουαρίου 1992, Bemini, C-3/90, EU:C:1992:89, σκέψεις 25 και 29, της 8ης Ιουνίου 1999, Meeusen, C-337/97, EU:C:1999:284, σκέψη 19, της 14ης Ιουνίου 2012, Επιτροπή κατά Κάτω Χωρών, C-542/09, EU:C:2012:346, σκέψη 35, και της 20ής Ιουνίου 2013,

Giersch, C-20/12, EU:C:2013:411, σκέψη 39), χωρίς να ορίσει την επίμαχη έννοια με τις εν λόγω αποφάσεις.

- 19 Εν συνεχεία, στο πλαίσιο πάντοτε κοινωνικού πλεονεκτήματος συνιστάμενου σε οικονομικό βοήθημα για ανώτατες και μεταλκειακές σπουδές, πλην όμως για τέκνο που δεν έχει σχέση κατιόντος προς ανιόντα με τον μεθοριακό εργαζόμενο, το Δικαστήριο διευκρίνισε την έννοια του όρου «συντήρηση» του τέκνου επισημαίνοντας, κατ' αρχάς, ότι «δεν προϋπ[οθέτει] δικαίωμα διατροφής» (απόφαση της 15ης Δεκεμβρίου 2016, Depesme κ.λπ., C-401/15 έως C-403/15, EU:C:2016:955, σκέψη 58), και διευκρινίζοντας, εν συνεχεία ότι «*η ιδιότητα του συντηρούμενου μέλους της οικογένειας προκύπτει από πραγματική κατάσταση. Πρόκειται για μέλος της οικογένειας του οποίου τη συντήρηση εξασφαλίζει ο εργαζόμενος, χωρίς να είναι αναγκαίο να προσδιοριστούν οι λόγοι της προσφυγής σε αυτήν την οικονομική στήριξη ούτε να τεθεί το ερώτημα εάν ο ενδιαφερόμενος είναι σε θέση να καλύψει τις ανάγκες του μέσω της ασκήσεως αμειβόμενης δραστηριότητας (σκέψεις 58 και 59). Από τα προεκτεθέντα το Δικαστήριο συμπέρανε ότι «η ιδιότητα του συντηρούμενου μέλους της οικογένειας προκύπτει από πραγματική κατάσταση η εκτίμηση της οποίας εναπόκειται στο κράτος μέλος και, εν ανάγκη, στον εθνικό δικαστή. Η ιδιότητα του μέλους της οικογένειας μεθοριακού εργαζομένου το οποίο συντηρείται από αυτόν είναι δυνατόν επίσης να προκύπτει, εφόσον αφορά την περίπτωση τέκνου του συζύγου ή του αναγνωρισμένου συντρόφου του εν λόγω εργαζομένου, από αντικειμενικά στοιχεία, όπως η ύπαρξη κοινής εστίας μεταξύ του εν λόγω εργαζομένου και του σπουδαστή, χωρίς να είναι αναγκαίο να προσδιοριστούν οι λόγοι της συμβολής του μεθοριακού εργαζομένου στη συντήρηση του σπουδαστή ή να αποτιμηθεί το ακριβές ύψος της» (σκέψη 60).*
- 20 Εν συνεχεία το Δικαστήριο εφάρμοσε το κριτήριο της «συντήρησης» στο ζήτημα του αν ο μεθοριακός εργαζόμενος μπορεί να λάβει το κοινωνικό πλεονέκτημα που συνίσταται στην καταβολή οικογενειακού επιδόματος για τέκνο με το οποίο δεν έχει σχέση ανιόντος προς κατιόντα, εκτιμώντας με το σκεπτικό της απόφασής του ότι «*με τον όρο “τέκνο μεθοριακού εργαζομένου”, το οποίο δύναται να απολαύει εμμέσως των κοινωνικών πλεονεκτημάτων που προβλέπει η διάταξη αυτή, δεν νοείται μόνον το τέκνο το οποίο συνδέεται με τον εργαζόμενο αυτόν με σχέση κατιόντος προς ανιόντα, αλλά επίσης το τέκνο του/της συζύγου ή του/της καταχωρισμένου/ης συντρόφου του ως άνω εργαζομένου, εφόσον ο εν λόγω εργαζόμενος συντηρεί το τέκνο αυτό. Κατά το Δικαστήριο, η τελευταία αυτή απαίτηση προκύπτει από πραγματική κατάσταση, την οποία εναπόκειται στη διοίκηση και, εν ανάγκη, στον εθνικό δικαστή να εκτιμήσει, βάσει αποδεικτικών στοιχείων που προσκομίζει ο ενδιαφερόμενος, χωρίς να χρειάζεται να προσδιοριστούν οι λόγοι της συμβολής αυτής ή να αποτιμηθεί το ακριβές ύψος της» (απόφαση της 2ας Απριλίου 2020, Caisse pour l'avenir des enfants, C-802/18 EU:C:2020:269, σκέψη 50). Το Δικαστήριο διευκρίνισε, συγκεκριμένα, ότι «*ο φυσικός πατέρας του τέκνου δεν καταβάλλει διατροφή στη μητέρα του τελευταίου. Όπως φαίνεται, επομένως, ο FV, που είναι ο σύζυγος της μητέρας του ΗΥ, φροντίζει για τη συντήρηση του τέκνου αυτού, πράγμα το οποίο εναπόκειται ωστόσο στο αιτούν δικαστήριο να εξακριβώσει» (σκέψη 52).**

- 21 Το Δικαστήριο έκρινε επίσης ότι «ο όρος “μέλος της οικογένειας” του μεθοριακού εργαζομένου, το οποίο μπορεί να απολαύει εμμέσως της ίσης μεταχειρίσεως δυνάμει του άρθρου 7, παράγραφος 2, του κανονισμού 492/2011, αντιστοιχεί σε εκείνον του “μέλους της οικογένειας” κατά την έννοια του άρθρου 2, σημείο 2, της οδηγίας 2004/38, ο οποίος περιλαμβάνει τον/τη σύζυγο ή σύντροφο με τον/την οποίο/α ο πολίτης της Ένωσης έχει συνάψει καταχωρισμένη σχέση συμβίωσης, τους απευθείας κατιόντες ηλικίας κάτω των 21 ετών ή που είναι συντηρούμενοι και τους απευθείας κατιόντες του/της συζύγου ή συντρόφου του. Το Δικαστήριο έλαβε ιδίως υπόψη, συναφώς, την αιτιολογική σκέψη 1, το άρθρο 1 και το άρθρο 2, παράγραφος 2, της οδηγίας 2014/54» (σκέψη 51).
- 22 Από τη διαπίστωση ότι η φράση «συντήρηση» προκύπτει από πραγματική κατάσταση το Cour de cassation (Ανώτατο Ακυρωτικό Δικαστήριο) συνάγει ότι δεν πρόκειται για καθαρά πραγματικό ζήτημα, μη υποκείμενο στον έλεγχο του Δικαστηρίου και του Cour de cassation (Ανωτάτου Ακυρωτικού Δικαστηρίου), αλλά ότι σκοπός της φράσης είναι να υπογραμμιστεί ότι η έννοια εκτιμάται ανεξαρτήτως κάθε δικαιώματος του τέκνου σε διατροφή (βλ. απόφαση της 15ης Δεκεμβρίου 2016, *Depesme* κ.λπ., C-401/15 έως C-403/15, EU:C:2016:955, σκέψη 58).
- 23 Εν συνεχεία το Cour de cassation (Ανώτατο Ακυρωτικό Δικαστήριο) συνάγει από τα προεκτεθέντα ότι η έννοια της «συντήρησης», στο πλαίσιο της ρύθμισης που αφορά το ευεργέτημα των κοινωνικών πλεονεκτημάτων, συνιστά αυτοτελή έννοια του δικαίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης η οποία χρήζει ομοιόμορφης εφαρμογής και ερμηνείας.
- 24 Τέτοια ομοιόμορφη ερμηνεία δεν διασφαλίζεται, όμως, επί του παρόντος λαμβανομένων υπόψη των αμφιβολιών που γεννώνται από τα υπό εξέταση ζητήματα.
- 25 Συναφώς, το Cour de cassation (Ανώτατο Ακυρωτικό Δικαστήριο) διατηρεί αμφιβολίες σχετικά με την εμβέλεια του παραδείγματος που μνημονεύεται με την απόφαση της 15ης Δεκεμβρίου 2016, *Depesme* κ.λπ. (C-401/15 έως C-403/15, EU:C:2016:955, σκέψη 60), για τα «αντικειμενικά στοιχεία, όπως η ύπαρξη κοινής εστίας μεταξύ του εν λόγω εργαζομένου και του σπουδαστή», αφενός, όσον αφορά το αν το συγκεκριμένο στοιχείο μνημονεύεται απλώς και μόνον ως παράδειγμα ή, αντιθέτως, ως συνθήκη, οπότε τίθεται το ζήτημα του αν πρόκειται για ικανή συνθήκη ή για αναγκαία συνθήκη, και, αφετέρου, όσον αφορά το αν ο τρόπος χρηματοδότησης της κοινής εστίας έχει σημασία, υπό την έννοια ότι πρέπει να εξεταστεί αν ο μεθοριακός εργαζόμενος συμβάλλει εν μέρει ή εξ ολοκλήρου στην εν λόγω χρηματοδότηση.
- 26 Όσον αφορά τις ανάγκες του τέκνου που πρέπει να ληφθούν υπόψη και τις οποίες καλύπτει ο μεθοριακός εργαζόμενος, το Cour de cassation (Ανώτατο Ακυρωτικό Δικαστήριο) διατηρεί αμφιβολίες για το αν πρέπει να συνεκτιμηθούν μόνον οι ανάγκες διατροφής και οι στοιχειώδεις ανάγκες διαβίωσης του τέκνου (τροφή, ένδυση, στέγαση, εκπαίδευση κ.λπ.) ή αν πρέπει να ληφθούν υπόψη όλα τα γενικά

έξοδα, περιλαμβανομένων εκείνων που παρέχουν ψυχαγωγία ή απλώς και μόνον άνεση (κινητό τηλέφωνο, εστιατόρια, άδεια οδήγησης κ.λπ.) ή ακόμη εκείνων που υποδηλώνουν πλούτο, αφθονία ή πολυτέλεια (τακτική αγορά ηλεκτρονικού εξοπλισμού, διακοπές σε μακρινές χώρες κ.λπ.) τα οποία προορίζονται να διασφαλίσουν ένα ορισμένο βιοτικό επίπεδο.

- 27 Όσον αφορά τον τρόπο με τον οποίο ο μεθοριακός εργαζόμενος συντηρεί το τέκνο, το Cour (Ανώτατο Ακυρωτικό Δικαστήριο) ζητεί να διευκρινιστεί αν η συμβολή του μεθοριακού εργαζομένου στη συντήρηση του τέκνου πρέπει να λαμβάνει τη μορφή χρηματικών καταβολών απευθείας στο τέκνο ή αν μπορεί να λαμβάνει τη μορφή εξόδων που πραγματοποιούνται για το συμφέρον του τέκνου. Στο ίδιο πλαίσιο τίθεται το ζήτημα του αν το έξοδο πρέπει να πραγματοποιείται, όπως υποδηλώνουν οι προτάσεις του εισαγγελέα, για το συγκεκριμένο, ακόμη και αποκλειστικό, συμφέρον του τέκνου ή αν συνεκτιμώνται τα έξοδα που πραγματοποιούνται για το κοινό συμφέρον της οικογενειακής κοινότητας (μηνιαίες δόσεις του ενυπόθηκου δανείου, μίσθωμα, αγορά στοιχείων εξοπλισμού κοινής χρήσης κ.λπ.). Όσον αφορά επίσης τον συγκεκριμένο τρόπο συντήρησης τίθεται το ζήτημα αν τα έξοδα που ο μεθοριακός εργαζόμενος πραγματοποιεί για τη συντήρηση του τέκνου πρέπει να έχουν κάποιον επαναλαμβανόμενο, τακτικό ή περιοδικό χαρακτήρα (ενυπόθηκο δάνειο, μίσθωμα, δαπάνες ηλεκτρικής ενέργειας και θέρμανσης, λογαριασμοί τηλεφώνου κ.λπ.) ή αν πρέπει να ληφθεί επίσης υπόψη η κάλυψη ειδικών δαπανών (περιστασιακές αγορές ειδών ένδυσης κ.λπ.). Τέλος, λαμβάνοντας υπόψη ότι το Δικαστήριο διευκρινίζει ότι, στο πλαίσιο της εκτίμησης της πραγματικής κατάστασης, δεν είναι αναγκαίο να προσδιοριστούν οι λόγοι της συμβολής του μεθοριακού εργαζομένου ή να αποτιμηθεί το ακριβές ύψος της (αποφάσεις της 15ης Δεκεμβρίου 2016, *Depesme* κ.λπ., C-401/15 έως C-403/15 EU:C:2016:955, σκέψη 64, και της 2ας Απριλίου 2020, *Caisse pour l'avenir des enfants*, C-802/18 EU:C:2020:269, σκέψη 50), το Cour de cassation (Ανώτατο Ακυρωτικό Δικαστήριο) ζητεί να διευκρινιστεί αν κάθε συμβολή, όσο μικρή και αν είναι, πρέπει να ληφθεί υπόψη ή αν η συμβολή πρέπει να είναι σημαντικού ύψους, και στην περίπτωση αυτή, αν το συγκεκριμένο κριτήριο πρέπει να εκτιμηθεί σε σχέση με τις ανάγκες του τέκνου ή σε σχέση με την οικονομική κατάσταση του μεθοριακού εργαζομένου.
- 28 Η προέλευση των κεφαλαίων μπορεί επίσης να δημιουργεί προβληματισμό, καθόσον, σε ορισμένες περιπτώσεις, ο μεθοριακός εργαζόμενος διατηρεί με τον/τη σύζυγο ή τον/την καταχωρισμένο/η σύντροφο, γονέα του τέκνου, κοινό τραπεζικό λογαριασμό, ο οποίος χρησιμοποιήθηκε για την πληρωμή των εξόδων που προβλήθηκαν στο πλαίσιο της ένδικης διαδικασίας προς απόδειξη της πλήρωσης της προϋπόθεσης της «συντήρησης» του τέκνου, χωρίς ο μεθοριακός εργαζόμενος να τροφοδοτεί αποκλειστικά τον εν λόγω λογαριασμό και χωρίς να αποδεικνύει το μέτρο στο οποίο τροφοδοτεί τον εν λόγω λογαριασμό, οπότε τίθεται το ζήτημα αν η συμβολή στις ανάγκες του τέκνου προέρχεται από τον μεθοριακό εργαζόμενο.
- 29 Το Cour de cassation (Ανώτατο Ακυρωτικό Δικαστήριο) ζητεί επίσης να αποσαφηνιστεί η εμβέλεια της διευκρίνισης του Δικαστηρίου με την απόφαση της

15ης Δεκεμβρίου 2016, Depesme κ.λπ. (C-401/15 έως C-403/15, EU:C:2016:955, σκέψη 62) κατά την οποία «ο νομοθέτης της Ένωσης θεωρεί ότι, εν πάση περιπτώσει, τεκμαίρεται ότι τα τέκνα συντηρούνται έως την ηλικία των 21 ετών», καθόσον πρέπει να διευκρινιστεί αν πρέπει να θεωρηθεί ότι ο μεθοριακός εργαζόμενος καλύπτει τις ανάγκες κάθε τέκνου ηλικίας κάτω των 21 ετών, για τον λόγο και μόνο της ηλικίας του ή σε συνδυασμό με άλλους παράγοντες.

- 30 Εν συνεχεία, πρέπει να εξεταστεί το ζήτημα της συμβολής των γονέων στις ανάγκες του τέκνου. Οι γονείς υπέχουν εκ του νόμου υποχρέωση διατροφής, εν αντιθέσει προς τον μεθοριακό εργαζόμενο ο οποίος δεν υπέχει τέτοια υποχρέωση. Αντιθέτως, το κριτήριο της «συντήρησης» του τέκνου καθιστά αναγκαία μια πραγματική εκτίμηση σε σχέση με το τέκνο. Τίθεται, επομένως, το ζήτημα του αν αρκεί να διαπιστωθούν το υποστατό και το ύψος υποχρέωσης διατροφής των γονέων προκειμένου να αποκλειστεί η ύπαρξη συμβολής του μεθοριακού εργαζομένου ή αν πρέπει, επιπροσθέτως, να διασφαλιστεί ότι η υποχρέωση διατροφής των γονέων έχει καθοριστεί σε κατάλληλο ύψος και ότι οι γονείς εκπληρώνουν όντως την υποχρέωση διατροφής που υπέχουν, ώστε να καθίσταται περιττή συμπληρωματική ή επιπρόσθετη συμβολή εκ μέρους του μεθοριακού εργαζομένου. Ελλείπει πραγματικής καταβολής τέτοιας βοήθειας, τίθεται το ζήτημα αν πρέπει να εξακριβωθεί αν ο/η σύζυγος ή ο/η καταχωρισμένος/η σύντροφος του μεθοριακού εργαζομένου επιχείρησε, τουλάχιστον, να επισπεύσει τη λήψη μέτρων αναγκαστικής εκτέλεσης και αν, τελικώς, η συμβολή του μεθοριακού εργαζομένου καλύπτει τη μη εκπλήρωση της υποχρέωσης ενός εκ των γονέων. Όσον αφορά την εν λόγω υποχρέωση διατροφής και το αν έχει καθοριστεί σε κατάλληλο ύψος, ο καθορισμός της μέσω δικαστικής απόφασης ή με συμφωνία των γονέων μπορεί ενδεχομένως να έχει αντίκτυπο. Οι ως άνω πτυχές μπορούν να σχετίζονται με το ανωτέρω ζήτημα των εξόδων για το τέκνο τα οποία πρέπει να ληφθούν υπόψη. Εάν λαμβάνονται υπόψη μόνον τα έξοδα διατροφής και τα στοιχειώδη έξοδα διαβίωσης, η υποχρέωση διατροφής των γονέων θα καλύπτει κατ' αρχήν τις σχετικές ανάγκες, με αποτέλεσμα να καθίσταται άνευ αντικειμένου συμπληρωματική ή επιπρόσθετη συμβολή του μεθοριακού εργαζομένου για την κάλυψη τέτοιων αναγκών.
- 31 Όσον αφορά τις σχέσεις με τον έτερο γονέα του τέκνου, τίθεται επίσης το ζήτημα αν έχει σημασία να εξεταστούν οι λεπτομέρειες της εναλλασσόμενης διαμονής του τέκνου με τους δύο γονείς του, καθόσον ένα εκτενές δικαίωμα προσωπικής επικοινωνίας και φιλοξενίας ή ο επιμερισμός του χρόνου διαμονής σε αμοτέρους τους γονείς μπορεί, κατ' αρχήν, να έχει ως αποτέλεσμα ο έτερος γονέας να εκπληρώνει σε είδος μεγαλύτερο μέρος των υποχρεώσεων διατροφής που υπέχει και να περιορίζεται η ενδεχόμενη αναγκαιότητα κάλυψης των αναγκών του τέκνου από τον μεθοριακό εργαζόμενο.
- 32 Όλα τα ανωτέρω ζητήματα πρέπει να εξεταστούν κατ' αρχήν υπό το πρίσμα της αρχής της διασταλτικής ερμηνείας των διατάξεων που κατοχυρώνουν την ελεύθερη κυκλοφορία των εργαζομένων (απόφαση της 15ης Δεκεμβρίου 2016, Depesme κ.λπ., C-401/15 έως C-403/15, EU:C:2016:955, σκέψη 58) και,

επομένως, λαμβάνοντας υπόψη τα ενδεχόμενα όρια μιας τέτοιας αρχής διασταλτικής ερμηνείας.

- 33 Για τους ανωτέρω λόγους, το Cour de cassation (Ανώτατο Ακυρωτικό Δικαστήριο) υποβάλλει στο Δικαστήριο αίτηση προδικαστικής αποφάσεως.

4. ΤΑ ΠΡΟΔΙΚΑΣΤΙΚΑ ΕΡΩΤΗΜΑΤΑ

- 34 Το Cour de cassation (Ανώτατο Ακυρωτικό Δικαστήριο) υποβάλλει στο Δικαστήριο τα ακόλουθα προδικαστικά ερωτήματα:

1 α) Πρέπει να γίνει δεκτό ότι πληρούται η προϋπόθεση της «συντήρησης» τέκνου, από την οποία απορρέει η ιδιότητα μέλους της οικογένειας κατά την έννοια των διατάξεων του δικαίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης, όπως διαμορφώθηκε με τη νομολογία του Δικαστηρίου στο πλαίσιο της ελεύθερης κυκλοφορίας των εργαζομένων και της λήψης από μεθοριακό εργαζόμενο κοινωνικού πλεονεκτήματος που συνδέεται με την άσκηση, εκ μέρους του, μισθωτής δραστηριότητας σε κράτος μέλος, για το τέκνο του/της συζύγου ή του/της καταχωρισμένου/ης συντρόφου του, με το οποίο δεν έχει σχέση ανιόντος προς κατιόντα, ερμηνευόμενα μεμονωμένα ή σε συνδυασμό με την αρχή της διασταλτικής ερμηνείας των διατάξεων που αποσκοπούν στη διασφάλιση της ελεύθερης κυκλοφορίας των εργαζομένων, και ότι, επομένως, γεννάται δικαίωμα λήψης του κοινωνικού πλεονεκτήματος,

- εκ μόνου του λόγου του γάμου ή της καταχωρισμένης σχέσης συμβίωσης μεταξύ του μεθοριακού εργαζομένου και ενός γονέα του τέκνου
- εκ μόνου του λόγου της συμβίωσης του μεθοριακού εργαζομένου και του τέκνου σε κοινή εστία ή κατοικία
- εκ μόνου του λόγου της πραγματοποίησης από τον μεθοριακό εργαζόμενο γενικού εξόδου προς όφελος του τέκνου, μολονότι το εν λόγω έξοδο
  - ο καλύπτει ανάγκες πέραν των στοιχειωδών αναγκών ή των αναγκών διατροφής
  - ο πραγματοποιείται προς τρίτο και ωφελεί το τέκνο μόνον εμμέσως
  - ο δεν πραγματοποιείται για το αποκλειστικό ή συγκεκριμένο συμφέρον του τέκνου, αλλά ωφελεί το σύνολο του νοικοκυριού
  - ο έχει μόνον περιστασιακό χαρακτήρα
  - ο είναι χαμηλότερο από εκείνο που πραγματοποιούν οι γονείς

ο είναι αμελητέο λαμβανομένων υπόψη των αναγκών του τέκνου

- εκ μόνου του λόγου ότι τα έξοδα πραγματοποιούνται από κοινό λογαριασμό του μεθοριακού εργαζομένου και του/της συζύγου ή του/της καταχωρισμένου/ης συντρόφου του, γονέα του τέκνου, ανεξαρτήτως της προέλευσης των κεφαλαίων του λογαριασμού
- εκ μόνου του λόγου ότι το τέκνο είναι ηλικίας κάτω των 21 ετών;

1 β) Σε περίπτωση αρνητικής απάντησης στο πρώτο προδικαστικό ερώτημα, πρέπει να γίνει δεκτό ότι πληρούται η προϋπόθεση της «συντήρησης» και ότι, επομένως, γεννάται δικαίωμα λήψης του κοινωνικού πλεονεκτήματος, όταν συντρέχουν δύο ή πλείονες από τις ως άνω περιστάσεις;

2) Πρέπει να γίνει δεκτό ότι δεν πληρούται η προϋπόθεση της «συντήρησης» τέκνου, από την οποία απορρέει η ιδιότητα μέλους της οικογένειας κατά την έννοια των διατάξεων του δικαίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης, όπως διαμορφώθηκε με τη νομολογία του Δικαστηρίου στο πλαίσιο της ελεύθερης κυκλοφορίας των εργαζομένων και της λήψης από μεθοριακό εργαζόμενο κοινωνικού πλεονεκτήματος που συνδέεται με την άσκηση, εκ μέρους του, μισθωτής δραστηριότητας σε κράτος μέλος, για το τέκνο του/της συζύγου ή του/της καταχωρισμένου/ης συντρόφου του, με το οποίο δεν έχει σχέση ανιόντος προς κατιόντα, ερμηνευόμενα ή σε συνδυασμό με την αρχή της διασταλτικής ερμηνείας των διατάξεων που αποσκοπούν στη διασφάλιση της ελεύθερης κυκλοφορίας των εργαζομένων, και ότι, επομένως, αποκλείεται το δικαίωμα λήψης του κοινωνικού πλεονεκτήματος,

- εκ μόνου του λόγου της ύπαρξης υποχρέωσης διατροφής των γονέων του τέκνου, ανεξαρτήτως
  - ο του αν η υποχρέωση διατροφής έχει καθοριστεί δικαστικώς ή συμβατικώς
  - ο του ύψους στο οποίο έχει καθοριστεί η υποχρέωση διατροφής
  - ο του αν ο οφειλέτης καταβάλλει όντως την οφειλόμενη διατροφή
  - ο του αν η συμβολή του μεθοριακού εργαζομένου καλύπτει τη μη εκπλήρωση της υποχρέωσης ενός εκ των γονέων του τέκνου
- εκ μόνου του λόγου ότι το τέκνο διαμένει περιοδικά με τον έτερο γονέα, στο πλαίσιο της άσκησης δικαιώματος προσωπικής επικοινωνίας και φιλοξενίας ή εναλλασσόμενης διαμονής ή άλλης ρύθμισης;